

شیوه‌ی عددنویسی

برگرفته از وبگاه ویراستاران

درس اول عددنویسی

بیست بنویسیم یا ۲۰؟

در متن هایمان، اعداد را باید با حروف بنویسیم یا با رقم؟

قانون:

اعداد یک‌تکه (بی‌واو) به حرف:

هشت، یازده، بیست، هفتاد، سیصد.

این یعنی اعداد کمتر از بیست، دهگان‌ها، صدگان‌ها.

اعداد چندتکه (واو‌دار) به رقم:

۲۱، ۳۵، ۹۴، ۳۸۶

این قانون کلی چند نکته جزئی و استثنا هم دارد که خواهیم گفت.

درس دوم عددنویسی

مرور:

اعداد یک‌تکه (بی‌واو) را باید به حروف نوشت:

شش، شانزده، شصت، ششصد.

این یعنی اعداد کمتر از بیست، دهگان‌ها، صدگان‌ها.

برای نه و ده همیشه «و» بگذار تا با «خیر» و «روستا» اشتباه نشود!

البته گاهی وقت‌ها بافت متن به قدری گویاست که محال است کسی این‌ها را اشتباه بخواند. در آن صورت نیازی به حرکت‌گذاری

نیست.

اعداد چندتکه (واو‌دار) را باید به رقم نوشت:

۲۱، ۴۹، ۸۸، ۴۴۸

این «و» باید «واو عطف» باشد. یک‌وقت نگویی «دوازده» را باید «۱۲» نوشت؛ چون وسطش «و» دارد!

خب، دو قاعده کلی را گفتیم. می‌ماند نکته‌های جزئی و استثناها.

اعداد «ترتیبی» را همیشه به حرف بنویس.

ترتیبی یعنی «مِـمِـن» دارد:

ششم، بیست‌ویکم، سی‌وششمین، هفتاد‌وهشتم، صد‌وبیست‌ونهمین.

پس، دیگر مهم نیست یک‌تکه‌ای باشد یا چندتکه‌ای. «هر» عددی اگر ترتیبی باشد، باید به حروف بیاید، نه به رقم.

خنده‌دار است بنویسی:

۱۲۶م، ۶۵مین، ۵۵م، ۱۲۵مین.

البته در متن‌های خلاق، مانند متن پوستر و تیتراها و روی جلد، اجازه داری قواعد را بشکنی و بنویسی مثلاً ۷۴مین؛ اما در متن‌های غیرخلاق، مانند مقاله و کتاب و پایان‌نامه و خبر، حق نداری از قاعده گذر کنی.

درس سوم عددنویسی

مرور:

اعداد یک‌تکه: با حرف

اعداد چندتکه: با رقم

اعداد ترتیبی (مِئِمین): با حرف

اگر جملات با عدد شروع می‌شود، آن عدد را به حرف بنویس.

فرقی نمی‌کند که عدد یک‌تکه باشد یا عدد چندتکه.

کلاً جمله نباید با عدد شروع بشود.

غلط:

۱۶۰ نفر از این مرحله گذر کردند.

۲۱ کیلو برنج خراب شد.

درست:

صدوشصت نفر از این مرحله گذر کردند.

بیست‌ویک کیلو برنج خراب شد.

اگر احساس می‌کنی این جووری عجیب است و «صدوشصت» طولانی است، خب قاعده را نشکن؛ بلکه آن را دور بزن!

یعنی کاری کن که همین جمله‌ها با کلمه شروع شود، نه عدد:

از این مرحله، ۱۶۰ نفر گذر کردند.

پس ۲۱ کیلو برنج خراب شد.

درس چهارم عددنویسی

مرور:

اعداد یک‌تکه: با حرف

اعداد چندتکه: با رقم

اعداد ترتیبی (مِئِمین): با حرف

عدد آغاز جمله: با حرف

خب، حالا ببینیم کدام عددها را باید به هر حال به رقم بنویسی، فارغ از اینکه چندتکه باشد یا یک تکه. در چند حالت، عدد همیشه به رقم می آید که امروز یکی شان را می آموزی:

همه عددهای «خاص» را به رقم بنویس.

خاص یعنی چه؟

خاص یعنی شماره شناسنامه، آیه قرآن، پلاک، طبقه، شماره اتاق هتل، نمره آزمون، شماره تیپ زرهی، شماره صفحه، شماره نمودار و جدول و عکس، شماره سال عمر نشریه و ...

نمونه‌ها:

ص ۱۲، نمودار ۹، ش ش: ۱۸، رتبه ۵، اتاق ۴۰۷، جدول ۲۲، تیپ ۱۱ پیاده نظام، س ۱۶ (سال شانزدهم انتشار این روزنامه)، آیه ۴۴، نمودار ۳ و ...

بله، در نخستین درس عددنویسی گفتیم عدد یازده را به حرف بنویس؛ زیرا یک تکه است و «واو عطف» ندارد.

اینجا می گوئیم عدد ۱۱ را به رقم بنویس؛ به شرطی که خاص باشد:

آل عمران، ۱۱؛ ص ۱۱؛ طبقه ۱۱، واحد ۱۱؛

جدول ۱۱؛ خ سناباد ۱۱، پ ۱۱.

درس پنجم عددنویسی

اصل:

عدد یک تکه، با حرف: پنج، چهل

عدد چندتکه، با رقم: ۲۱، ۴۸۱

دو استثنای حرفی:

عدد ترتیبی (مُم مُمین)، با حرف: سی و یکم

عدد آغاز جمله، با حرف: ۸۳ داوطلب برای ...

سه استثنای رقمی:

عددهای خاص، با رقم: پ ۱۲، منطقه ۵ شهرداری، اتاق ۱۹

درصدها، با رقم: [درس امروز] برای اصل یکدستی، با رقم: [درس آینده]

درصدها را همیشه با رقم بنویس

و همواره در «همین قالب»:

۲ درصد، ۳۶ درصد، ۹۹ درصد، ۱۰۰ درصد.

یعنی: عدد به رقم + کلمه «درصد» چسبیده.

با اینکه «۲» و «۱۰۰» یک تکه اند و «و» عطف ندارند، وقتی درصد می شوند باید با رقم بیایند.

پس تمام درصدها با چی؟ با رقم.

نادرست‌ها:

۲۵٪، ۲۵/۰، دو درصد، دودرصد.

چرا نشانه % را نیاوریم؟ چون:

هم در وُرد جابه‌جا می‌شود و گاهی می‌رود قبل و گاهی بعد از عدد، هم اینکه این نشانه را ممکن است خواننده با اعشار اشتباه بگیرد، زیرا «صفر» و «نقطه» در قلم‌های فارسی خیلی شبیه هم‌اند.

به‌هرحال، اگر جایی اصرار کردند که % بیاور، آن را سمت راستِ عدد درج کن.

نکتهٔ دیگر: اگر جدول درست کرده‌ای و بالای یکی از ستون‌هایش نوشته‌ای «درصد»، دیگر لازم نیست که در تمام سلول‌های آن جدول، کنار هر عدد بنویسی «درصد» یا «%». هیچ نمی‌خواهد. فقط عدد خالی بگذار.

درس ششم عددنویسی

مرور:

دو اصل اساسی را ابتدا گفتیم:

عددهای واو‌دار با رقم می‌آید

و عددهای بی‌واو با حرف (درس ۱).

بعد، دانستی که دو جا «به‌هرحال» باید به‌حرف باشد:

ترتیبی‌ها (درس ۲) و آغاز جمله (درس ۳).

سه جا هم «به‌هرحال» به‌رقم:

عدد خاص (درس ۴) و درصدها (درس ۵)

و یکدستی (درس ۶، امروز).

فرض کن در متنی هم عدد نوزده هست که باید به‌حرف بیاید و هم عدد ۲۴ هست که باید به‌رقم درج شود.

حالا اگر این دو عدد نزدیک هم بیایند، صورت خوشی ندارد که یکی‌شان به‌حرف باشد و دیگری به‌رقم. درست است؟

از میان ۲۴ حوزهٔ انتخابی، رأی‌های نوزده صندوق را تاکنون شمرده‌اند.

اینجاها، پای اصلی بس فراگیر به‌میان می‌آید که در خیلی از مباحث ویرایش و نگارش و حتی صفحه‌آرایی و طراحی جلد و...

کارساز است: اصل #یکدستی.

وقتی چند عددِ حرفی و رقمی نزدیک هم آمدند، همه را باید یکدست کرد به...؟

آهان! حالا باید همه را «رقمی» کنیم یا «حرفی»؟

جواب: همه باید رقمی بشوند؛ یعنی نوزده بشود ۱۹.

از میان ۲۴ حوزهٔ انتخابی، رأی‌های ۱۹ صندوق را تاکنون شمرده‌اند.

پس در یکدست‌سازی عددها رقمی کردن به حرفی کردن می‌چربد.

یکی از شرکت‌کنندگان کارگاه‌هایمان اینجای بحث سؤال خوبی پرسید:

در «هر کتابی» هم عدد یک تکه هست و هم عدد چندتکه. پس برای یکدستی، باید همه را رقمی کرد. پس تقریباً در هیچ کتابی لازم نیست عدد را حرفی بیاوریم.

پاسخ این پرسش بجا این است:

بله، ولی مقیاس یکدستی عدد را نباید کل کتاب در نظر گرفت؛ بلکه ملاکش «یک مبحث» است. حتی نمی‌شود گفت در یک فصل، یک صفحه، یک پاراگراف یا یک جمله؛ بلکه در «یک موضوع» وقتی چند عدد می‌آید، باید یکدست باشند؛ خواه آن موضوع کوتاه باشد، خواه طولانی.